

5-дәріс

XIII-XV ғ. Қазақстан

① Шыңғысхан мемлекетінің ұлыстардың құрылуы.

Моңғол империясының шаңырағын ашқан кезінде Шыңғысхан (Темүжиги, Чингис хан). Ол 1155/1162-ж. Моңғ.-ың Кенгітау аумағында, Есүеі бағардың отбасында туған. 1206-ж. Оқос пен Көкесің а. ж. жерінде өткен құрылтайда Темүжигі хан сайланды. Мемі-ті-ах хан бағарды. Моңғ. аймағын ханға үш әскері-жүзіншік (бағару ^{б.р. түркі.} түрісінің) а. ж. маңына бөлімді: оң қанат (Боржигор), сол қанат (Моңғор), орт. қанат (Қыр) деп атады. Мемі-ы а. ж. бастап заң — "Жасақ" (Яса); 2 баілімен тұрды.

② Шыңғ. х. маңы сөздері мен ең бағаруға жеткендері.

③ Жер, азаматтық істерді орындауға заңдар /еріменер.

Жосиі ұлысы - Ертіс а. ж. → Еуропа, Шығыс Азия, Араб, Сібірдің маңына атыс. Маңыдағы солт. жер.

Шыңғыс ұлысы - Оңт. жер Оңт. Шығыс Қытай (Мөңгі), Оңт. Азия, Кіші Орта Азия - б. ж. бағында

Чингис ұлысы - Батыс Моңғ., Азия, Таянбағар, Ертіс а. ж. маңы

[illegible]

Момски уметнички ансамбл крајем Новогодице -
1931. баш крстуром Јулијана Ериксена на сцени
Опера-театра - Берлин. "Напомена" на једној од
отисака. Опер Ериксену бајлето Пјетер-де-Пан
музичару алгоме руске маје башом Јулијан Ериксен
бајлет музичар Јулијан Ериксену крајем Новогодице

3) Мотыстан. Азсан Тейир харахтар
143 орт. Мотатай урпаг адала ичине
Байлир Мотыстан мели. курада Туман
дут-ичине 43-и мели 43-и мели 43-и мели. Берад
таинна-дуластар. 1348-и дуластар ачирмакче
Мотатай урпаг Туман-Туман-Туман-Туман
салир. Мели ачирмак-Ачирмак-Ачирмак

Алиш Тешкир 1336-1405 м. Алиш сулғи. 1370-1405 м.
Мауланамарда билим алып. Д. Шайхони Бухара
Билим алудан Бухара Аз Бурана элсиретүүгө келгеді.
Токтамыштан паиза алып, оскер баш, Аз
Бухарадан билим алуға аттандырады. 1391 ж.
Алиш Тешкир Бундоғаш деген жерде Токтамыштан
керіс сейсодатқа келгеді. 1395 м. шайхонас.

Кавказ пауришу сол. Тирең су. Аккаш асты
Бүгү ала Төрт күрөң пайыры. Орус. көп
Айырыны. Бүгү ала. Бүгү - Бүгү дүйнө
Көп. шабуулдар. 1371-1390ж. ар. Моголстан
Көп. көп. ала.

④ Тбілкайыр хандыгы

1428ж аксуик, шонжарлар 17 жасар
Тбілкайырды хан етіп сайлады. Хандық
Дубек ұлысы, Дубек хандығы, Шайбани ұлысы,
Тбілкайыр ұлысы деп аталды. Алын жатқан
жері мен хандықтың басым бөлігі - қалың жер.
Батысында - Жайық, шоттоғсыра - Балқаш,
сұт - Арал, Солт. жөнінде, солт. - Тобыл, Ертіс
ж. орта саласын алып жатты. **Түзбихан**

дерекі Тіңіз хандық иелігі үш халықпен -
шайбанилер, қарақалпақтар, қаражырттардан тұрды.

1431ж Екіретур деген жерде Тіңіз Тіңізі
ұрпақтарымен болған шайбанилермен Тб. жеріне жетті.
Кейін Орта Тарауды бағындырып, оңтүстік орта аймақты
етті. Оған дейін астамша Тұра қаласы барды.

1446ж Атбасар маңында Мұстафа хандық иелігі
Солтанды, Арал, Соза, Ақжарта, Үкенті қалаларын
басып алды. Солтанды қаласын орт. етті.

1456-57ж. айырттардан келулері.